

Özel Koleksiyonlar

OSMAN FERİT SAĞLAM

O

SMAN Ferit Sağlam'ın (1876-1958) kütüphanesi vasiyeti üzerine 1959'da Türk Tarih Kurumu

Kütüphanesine bağışlanmıştı. Kitaplarıyla birlikte zengin fotoğraf arşivi, bazı arşiv belgeleri, sikkeler üzerine basılmamış eserlerinin bulunduğu defterleri de kurumda bulunmaktadır.

Türk Tarih Kurumu üyelerinden Osman Ferit Sağlam'ın¹ 700 küsur kitabı, diğer kitaplar arasında erimiş görünse de üzerlerindeki bağış mührü dolayısıyla bu uçsuz bucaksız toplam içinden kolayca seçilebilir.

Zamanında son derece özenle oluşturulan bu koleksiyonda öncelikle Osmanlı tarihinin temel kaynakları bulunmaktadır: Salmâmeler başta olmak üzere, Kâtip Çelebi'nin eserleri, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin matbu *Künhü'l-Ahbâr*'i, *Âşıkpaşazâde Tarihi*, *Târîh-i Cevdet (Tertîb-i Cedîd)*, *Târîh-i Atâ*, *Târîh-i Râşid*, Solakzâde, Şanîzâde ve Silahdar *Tarihi*, Mustafa Nuri Paşanın *Netâ-yicü'l-Vukûât*'i, *Selânikî Târîhi*, *Müneccimbaşı Tarihi*, *Naîmâ Tarihi*, Hayrullah Efendinin *Tarih'i*, *Ahmed Lütîfî Târîhi*, Ahmed Vefik Paşanın *Târîh'i*, Ahmed Rasim'in *Osmanlı Tarihi*, Mehmed Tefvik'in *Târîh-i Osmânî*'si, *Koçi Bey Risâlesi*, Şehbenderzâde'nin *Târîh-i İslâm*'i, Mîzancı Murâd ile Abdurrahman Şeref Efendinin eserleri ve Osmanlı harfleriyle birçok matbu kaynak eser.

Fransızca ve diğer Batı dillerinden Osmanlı Türkçesine tercüme eserler açısından da kütüphane zengindir: Hammer, Seignobos, Eugeni Pierre, Goltz Paşa, Kastr (Castera), Ernest von Aster, Frayliç, Gaetano Donizetti, Chateaubriand, Duc de Rovigo, Poll Aymber, Cornelius Nepos, Leon Caetani, Tadeusz Jan Krusiński, Dozy, Gröll Joseph Lavallée, Larcher, Mordtman Paşa, H. Wagner, Busbecq, Ernest Hackel gibi müelliflere ait birçok eser kurumun kütüphanesine Osman Ferit Sağlam aracılığıyla girmiştir.

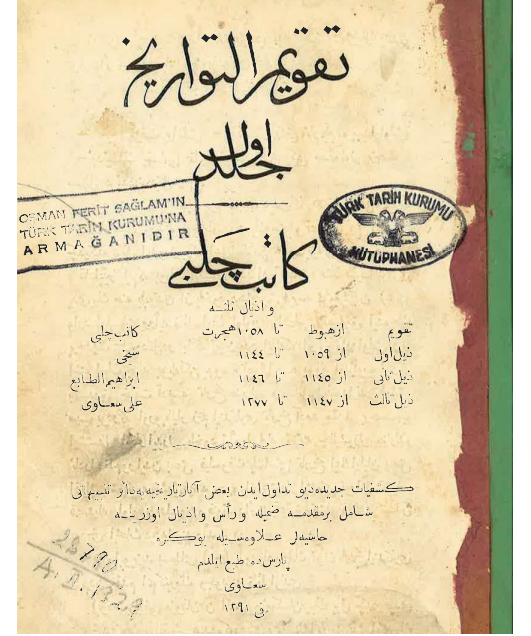
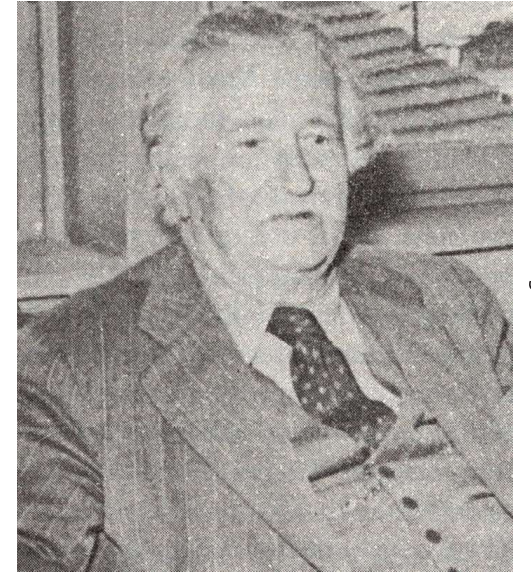
Fransızca kaynakları tam olarak tespit edemesek de *Catalogue de la bibliothèque de feu Ahmed Véfik pacha* (1893) adlı eseri buradaki zikredebiliriz.

Osman Ferit Sağlam bağışları arasında yer alan süreli yayınların sadece adlarını saymak bile epeyce yer tutabilir: *Asker* (H. 1326), *Bedir* (R. 1288), *Cerîde-i Askeriyye*, *Davul* (R. 1324), *Guguk* (R. 1340), *Envâr-ı Zekâ* (1300), *Çekirge*, *Donanma*, *İnkılâb* (H. 1327), *Hazîne* (H. 1311), *Hazîne-i Evrâk*, *Sırât-ı Müstakîm* (R. N1324), *Sebîlürreşâd* (R. 1327), *Hizmet*, *Resimli Ay* (1924), *Mecmûa-i Muallim*, *Musavver Eşref* (H. 1327), *Akbaba*, *Hayat* (1926), *Tasvîr-i Efkâr* (1278), *Teârûf-i Müslimîn* (H. 1328), *Tercümân-ı Hakikat*, *Türk Hayatı*, *Ümmet* (H. 1328), *Mecmûa-i Ebüzziyâ* (H. 1297), *Muhib* (H. 1286), *Mehâsin*, *Meslek* (R. 1341), *Merâm* (H. 1326), *Volkan*, *Yeni Tasvîr-i Efkâr* (H. 1327), *Mülkiye* (1324), *Arkadaş* (H. 1328), *Cem* (1927), *Gençlik* (1928)...

Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmûası (1328-1330) ve *Türk Tarih Encümeni Mecmûası*'nın eksiksiz bir koleksiyonu da Sağlam bağışı tam takımlarıyla uzun yıllar TTK açık raflarındaki yerini korumuştur.

Bunların dışında sözlükler, münşeâtlar, seyahatnameler, siyasetnameler, divanlar, şuarâ tezkireleri, tasavvuf ve yeni edebiyat alanında birçok eser vardır. Namık Kemal, Ahmed Hilmi, Celâl Nuri, Mehmed Ârif, Behram Lütîfî, Musa Kâzım, Eyüp Sabri Paşa, Rıza Nur, Salih Münir Paşa, Ali Haydar Midhat, Mehmed Saîd (*Gülşen-i Maârif*), Ahmed Refik, Mehmed Memduh, Ali Rıza Seyfi, Halil Edhem, Malumatçı Baba Tahir, İbnülemin, Selanikli Tefvik, Zohrab Kirkor, Necib Melhame, Abdurreşid İbrahim, Ahmed Midhat Efendi, Mevlanzade Rifat gibi birçok müellifin çok sayıda eseri kütüphaneye bu sayede girmiştir.

Koleksiyona yazma eserler de dahildir. Osman Ferit beyin bizzat telif ettiği yazma eserlerin çoğu yıllarca önce kayda geçirilip kataloğa girdiği için erbabinca bilinmektedir.² Fakat 2020 yılı içinde kayda giren başka yazma eserleri de olmuştur.³ Bunlar bilinmediği için isimlerini şöyle sayabiliriz: *Osmanlı Meskûkât Kataloğunun Mâba'd Cildi* (Y/1044), *Meskûkât-ı Osmânîyye Koleksiyonu* (Y/0861), *Meskûkât-ı Osmânîyye: Mahall-i Darblar* (Y/0862), *Meskûkât-ı Osmânîyye: 1222-1255 Yıllarında Darbedilen Osmanlı Sikkeleri* (Y/0864), *Meskûkât-ı Osmânîyye: 699-926 Yıllarında Darbedilen Osmanlı Sikkeleri* (Y/0863), *İslâm Hükümdarlarının Sikkelerinin Kitabeleri* (Y/0860). Son kaydedilen yazma telif eserleriyle, sikkeler üzerine yayınlama imkanı bulamadığı çalışmalarının cüzlerini tarihe emanet etmiş oluyor.

Üzerinde TTK Ktph. ve Osman Ferit Sağlam bağışı olduğunu gösteren mühür (Kâtip Çelebi'nin Takvimü't-Tevârih'i üzerinde).

Bağışları arasında 1928 sonrası birçok yeni harfli neşriyat ve kendisine imzalanmış çok sayıda kitap da bulunmaktadır. Gözümüzden kaçmış olabilecek eserler de dâhil, Türk Tarih Kurumuna bağışlanan Osman Ferit Sağlam kütüphanesi bir "sadaka-i câriye" olarak araştırmacılara yıllardır paha biçilemez katkı sağlamaktadır. █

—YUSUF TURAN GÜNAYDIN

NOTLAR

¹ Hayatı ve eserleri için bkz. Sıddık Ünalın & Hakan Öztürk, "Osman Ferit Sağlam'ın Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 2008, s. 87-101.

² Bk. Ünalın & Öztürk, agm., s. 90-97.

³ Bu eserlerin yazma eser eserlerini çıkarmak bu fakire nasip olduğu için seviniyorum.